

نرجه

میراث تمدن ایران زمین

بزهش و نگارش:

کامران محمد حسینی

انتشارات سال

سال ۱۳۹۱

سرشناسه :	محمد حسینی، کامران، ۱۳۵۵
عنوان و نام پدیدآور :	ترجمه میراث تمدن ایران زمین: پژوهش و نگارش کامران محمد حسینی.
مسئولیت نشر :	تاکستان: انتشارات سال ۱۳۹۱
مسئولیت ظاهر :	۳۸۵ ص (مصور) (بخشی رنگی) - جدول.
شابک :	۹۷۸-۶۰۰-۵۳۵۳-۱۸-۱ ۱۳۰۰۰۰
موضوع :	ترجمه
موضوع :	ترجمه - تاریخ
رده بندی کنگره :	DSR ۲۱۳۳ ن ۳۱ ۱۳۹۰
رده بندی ده کلا :	۹۵۵:۳۶۶۳
شماره کتابشناسی ملی :	۲۶۷۶۳۰۹
تاریخ درخواست :	۱۳۹۰/۱۱/۲۵
تاریخ باسکوبی :	۱۳۹۰/۱۲/۰۶
کد نسکری :	۲۶۷۶۳۰۹

● نام کتاب: ترجمه میراث تمدن ایران زمین

● پژوهش و نگارش: کامران محمد حسینی

● ناشر: انتشارات سال

● نوبت چاپ: اول ۱۳۹۱

● شمارگان: ۲۰۰۰ جلد

● طرح جلد و صفحه آرایشی: ماسان طاهر خانی « اهورا رایانه »

● شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۳۵۳-۱۸-۱

ISBN : 978-600-5353-18-1

● دفتر انتشارات : تاکستان - خ حجتی - کوچه ۹ پلاک ۲۶

همراه : ۰۹۱۲۷۸۰۳۱۹۱

فهرست

صفحه	عنوان
۱۹	مقدمه
۲۵	جغرافیای نرجه
۳۳	تحدید حدود نرجه
۳۷	سیری در تاریخ نرجه
۵۹	مفهوم لغوی واژه نرجه یا نرجه
۶۱	ریشه های زبانشناسی واژه نرجه
۶۲	عوامل موثر در بنای نرجه
۶۳	بنیاد گذار نرجه
۶۶	شاد شاپور یا نرجه
۷۰	گویش نرجه
	مردم شناسی و بافت انسانی نرجه
۷۹	طایفه علی نوری
۸۴	طایفه محمد حسینی
۸۷	طایفه کریم خانی
۸۹	طایفه غلامی
۹۰	طایفه علم بیگی

۹۱	شاخه دیگر از طایفه علم بیگی
۹۲	طایفه آقاجانی
۹۳	طایفه شعبانی
۹۳	شاخه های دیگر طایفه آقاجانی
۹۷	طایفه غلام صابئی
۹۸	طایفه رحیمی
۹۹	طایفه جلالی
۱۰۰	طایفه علیخانی
۱۰۱	طایفه شیخها
۱۰۲	شجره نامه سید جلیل القدر مرحوم هدایت الله موسوی
۱۰۳	طایفه پلنگی
۱۰۴	اولین ثبت املاک عمومی نرجه
۱۲۸	اعتقادات، آداب و رسوم معمول در نرجه
۱۳۵	مراسم ازدواج در نرجه قدیم
۱۴۸	مراسم عزاداری برای اموات
۱۴۸	مراسم عزاداری محرم در گذشته
۱۵۰۰	مراسم امروزی عزاداری محرم
۱۵۳	مراسم تعزیه خوانی (شبه خوانی) در نرجه

۱۵۶	مراسم چهار شنبه سوری و عید نوروز در نرجه قدیم
۱۶۰	امامزادگان نرجه
۱۶۲	امامزاده ابراهیم و اسحاق (ع) (زرلان یا زرنان)
۱۶۷	امامزاده افخم (ع)
۱۷۰	مسجد حضرت امام حسین (ع) (ملا عبدالله)
۱۷۲	مسجد حضرت امیر المومنین علی (ع)
۱۷۶	مسجد گوهرشاد
۱۸۷	مسجد حضرت صاحب الزمان (عج) (سید داراب)
۱۷۹	مسجد حضرت محمد رسول الله (ص) (حاج محمد)
۱۸۰	مسجد جامع نرجه
۱۸۳	مسجد حضرت موسی ابن جعفر (ع)
۱۸۵	مسجد حضرت ابوالفضل (ع)
۱۸۵	مسجد حضرت امام حسن عسکری (ع)
۱۸۶	مسجد حضرت امام رضا (ع)
۱۸۶	سایر مساجد نرجه
۱۸۷	فاطمیه حاج غلامحسن عباسی
۱۸۸	حسینیّه اعظم

۱۸۹	تپه های منطقه باستانی نرجه
۱۹۱	تپه بزرگ نرجه (ارغوان تپه یا بیوک تپه)
۱۹۹	تپه زرنان یا زرلان
۲۰۰	بالا تپه
۲۰۱	قانلی تپه یا فانه تپه
۲۰۲	تپه قبرستان امامزاده ابراهیم و اسحاق (ع)
۲۰۳	تپه قبرستان امامزاده افخم (ع)
۲۰۴	دو تپه گان یا جفت تپه
۲۰۶	تپه داکان یا دکان
۲۰۷	تپه اک
۲۰۸	یا سین تپه
۲۰۹	تپه نودهک
۲۱۰	تپه و روستای فرقسین
۲۱۱	تپه رادکان
۲۱۲	عالمان و چهره های برجسته نرجه
۲۱۴	شیخ زین الدین محمد بن جعفر بن امیرکا
۲۱۵	ملا عبدالرحمان ولد ملا عبدالرحیم
۲۱۷	مرحوم حجت الاسلام والمسلمین ملا عبدالله محمد حسینی

۲۱۹	مرحوم ملا رضا علی نوری
۲۲۰	مرحوم حجت الاسلام والمسلمين سيد داراب جلالی
۲۲۱	مرحوم حجت الاسلام و المسلمین سيد عطاءالله جلالی
۲۲۲	مرحوم سيد جمال جلالی نرجه
۲۲۴	مرحوم سيد هدايت الله موسوی نرجه
۲۲۶	استاد محمد علی کریم خانی
۲۲۷	استاد نورالله رسولی
۲۳۳	کامران نرجه
۲۳۴	حجت الاسلام والمسلمين دکتر علي رضا علی نوری
۲۳۶	مرحوم شهيد حجت الاسلام احمد انصاری (جمنيد آقاجانی)
۲۳۸	تاریخ مکتب خانه های نرجه
	مدارس نرجه
۲۴۵	دبستان پسرانه فارابی
۲۴۷	دبستان پسرانه شهيد مدنی
۲۴۹	دبستان دخترانه شهيد پلنگی و شهيد جمالی
۲۵۰	مدرسه راهنمایی پسرانه شهيد غيب الله رحیمی
۲۵۱	مدرسه راهنمایی دخترانه حجاب
۲۵۲	دبیرستان دخترانه فردوس

۲۵۳	دبیرستان پسرانه ابوریحان بیرونی
۲۵۴	کشاورزی منطقه باستانی نرجه
۲۶۶	ادوات کشاورزی در گذشته
۲۷۰	صنایع دستی نرجه
۲۷۳	سبد
۲۷۳	گلیم
۲۷۴	جاجیم
۲۷۴	لیف و کیسه حمام
۲۷۵	قلاب بافی ، قالی و قالیچه
۲۷۶	جوراب ، دستکش ، شالبافی و بیل
۲۷۷	صدف کاری بر روی اجناس
۲۸۴	اسامی محل ها و اراضی نرجه
۲۸۶	اصفهان جاده
۲۸۷	قزوین یولی یا راه قزوین
۲۸۷	اسفرورین جاده
۲۸۷	کثیر اراحی
۲۸۷	شاه اراحی
۲۸۸	تاکستان اراحی

۲۸۹	درازاله
۲۸۹	دیوان خانه
۲۹۰	تجر
۲۹۱	قنت
۲۹۱	نوسوان یا نوسبان
۲۹۱	درمانلر (اسیالها)
۲۹۶	بهاره یرلر
۲۹۶	اک یولی
۲۹۶	لتبر
۲۹۷	روپک
۲۹۸	دکان ارخی
۲۹۸	قوچ ارخی
۲۹۸	خلیل کلمباسه
۲۹۹	راه نودهک
۲۹۹	سرخور زمه
۳۰۰	نهر زرلان
۳۰۰	قره کوچه
۳۰۰	اک ارخی

۳۰۰	سرباز لر یره
۳۰۱	خار خار دره
۳۰۱	باغچه لر
۳۰۱	سیاکی
۳۰۱	میر علی نقی ارخی
۳۰۲	باغستان کوچه
۳۰۲	مهدی کوچه
۳۰۲	حاج رضا کوچه
۳۰۲	یاتاخ یرلر
۳۰۲	بورگون لر
۳۰۲	نخود لوخ
۳۰۳	ابهر ارخی
۳۰۳	راه دار خانه
۳۰۳	چاله بند
۳۰۳	درمان ارخی
۳۰۳	ملالیر ارخی
۳۰۴	یخچال
۳۰۴	ایپک علی باغی

۳۰۴	سخسه لوخ لر
۳۰۴	قوری چای
۳۰۴	ظلمه (ابه‌ر رود)
۳۰۵	گوی داسی
۳۰۵	شاده یار
۳۰۶	قره جلر
۳۰۶	سایر اراضی و نه‌رها
۳۰۷	ادارات مستقر در نرخه
۳۱۰	دفتر اداره برق
۳۱۰	اداره آب و فاضلاب
۳۱۰	دفتر شرکت گاز
۳۱۰	اداره پست
۳۱۱	مخابرات
۳۱۱	شبکه بهداشت و درمان شهدای نرخه
۳۱۲	بانک صادرات شعبه نرخه
۳۱۲	بانک ملی شعبه نرخه
۳۱۲	دفاتر شرکتهای تعاونی تولید روستایی نرخه
۳۱۳	شهرداری نرخه

۳۱۷	بازی های قدیمی ، حوادث گذشته نرجه و واحد اوزان در گذشته و حال
۳۱۹	بازیها محلی
۳۲۲	حوادث ناگوار منطقه باستانی نرجه
۳۳۴	واحد اوزان
۳۳۶	اسامی حاکمان و فرمانداران قزوین
۳۳۹	شهادت هشت سال دفاع مقدس نرجه
۳۵۱	ورزش و مدال آوران ورزشی نرجه
۳۶۳	خاطرات داستانها و افسانه ها
۳۶۵	کشته شدن آقا داداش
۳۷۰	داستانها و افسانه ها
۳۷۰	پادشاهی نوجان
۳۷۵	جنگ نوجان و پسران او با اژدها
۳۸۳	منابع

پیشگفتار

عرض ادب و احترام به پیشگاه حضرت ولی عصر(عج) و به درود به روح بلند و ملکوتی حضرت امام خمینی (ره) و آرزوی توفیق الهی حضرت آیت الله العظمی خامنه ای ولی امر مسلمین و درود به روح پاک و مقدس شهدای هشت سال دفاع مقدس بویژه شهدای شهر نرجه و تقدیم احترام به مردم شریف نرجه. **را دارم**

بدون شک یکی از مطالبات و دغدغه های مهم و دیرینه ی شهروند نرجه ای ، شناخت و معرفی هویت تاریخی ، مذهبی، فرهنگی و تمدنی خویش بوده و هست . اطمینان دارم که در ادوار تاریخ مردم نرجه مظلوم واقع شده ، زیرا از یک سو دیگران فضایل و پیشینه درخشان نرجه ای ها را انکار کرده اند و از سوی دیگر نرجه ای ها در ثبت و ضبط و عرضه ترانمندیهای خویش کوتاهی نموده اند و دیگران را تافته های جدا بافته یافته اند و نتیجه عملی چنین باور فراگیری که سالهاست به آن عادت کرده ایم، این بوده که سعی بیهوده نکنیم و سرنوشت محتوم خود را همچنان که هست با همه تبعات اجتماعی ، سیاسی و فرهنگی اش بپذیریم.

آنچه از کودکی آزارم می داد این بود که در اکثر نقشه های تقسیمات کشوری اثری از زاد بوم تاریخی و کهن من «نرجه» نبود، بی شک داشتن فرهنگ و تمدن برتر و حدود سرزمینی فاخرتر و مردمان نخبه و دانش دوست و مهر پیشه برتری و تفاخر هر ملتی را نشان می دهد شهر ما نیز از این شاخص ها بی نصیب نیست لذا ما بر آنیم تا در مجالی اندک گوشه ای از مفاخر فرهنگی و اجتماعی و سیاسی و مذهبی خود را به رخ بکشیم تا زکات زیستن را در سرزمینی که آموختن علم و تمدن و پویایی فرهنگی را فریضه می داند پرداخته باشیم.

حال ریشه در خاک سر به بلندای آسمان می سپاریم و نگاهمان روشنایی آفتاب است و پای در ابتدای جاده ~~پیشرفت~~ تعالی می گذاریم و چاپ کتاب «نرجه میراث تمدن ایران زمین» توسط محقق، مولف و پژوهشگر جناب آقای کامران محمد حسینی را نقطه عطفی در تاریخ این شهر می دانیم.

عین اله طاهری بشارت

شهردار نرجه

اسفند ماه سال ۱۳۹۰

مقدمه

سیاس و ستایش پروردگاری را سزااست که ما را آفرید و قدرت درک و فهم و نطق و بیان و اندیشه را عطا فرمود تا به وسیله آن به اوج عظمت لا یزال الهی پی ببریم .

سلام و درود فراوان به روان پاک پیامبر اسلام (صل الله علیه وآله وسلم) و دوازده جانشین بر حقش (علیهم السلام) که عزت ، رحمت ، اقتدار و حیات را برای ما به ارمغان آوردند ، و سپاس خداوندی را که فرصتی عنایت فرمود تا بتوانم گامی هر چند کوچک در جهت معرفی نرجه ، این سرزمین سالخورده تاریخ و به جا مانده از تمدن کهن ایران زمین ، برداشته باشم.

منطقه باستانی نرجه که در جای جای آن یادگارهای اعصار گذشته به چشم می خورد ، یکی از معدود مکانهای است که بدلیل دارا بودن تمامی جوانب زندگی طی هزاران سال پیش به عنوان زیستگاه بشر در سرزمین پهناور ایران انتخاب گردیده است. وجود دهها تپه باستانی که روزگاری هر کدام دژها و قلعه های عظیم با برج و باروی بلند استوار بوده اند ، مبین این واقعیت است . هر کدام این تپه ها برگ برگ تاریخی است که اکنون تمام ایرانیان به آن می بالند ، تمدنی به یادگار از رشادتهای و انسیهای باکی است که در آنجا زندگی می کردند . این دژها و قلعه ها که چون نگینی در جای خود آرمیده اند و گذر زمان رنگ از رخسارشان برتافته ، با تمام توان یادگارهای تمدن هزاران ساله ی خود را که ارمغانی برای آیندگان است در دل خود محفوظ نموده اند.

اکنون وظیفه ماست تا از این میراث گرانبها به خوبی محافظت کنیم و مشعل تمدن را به دست نسلهای آینده بسپاریم . متأسفانه عدم آگاهی عمومی در خصوص ارزش مادی و معنوی این آثار موجب گردیده تا بسیاری از گنجینه های تاریخی ، به دست عده ای سودجو از بین بروند و برای همیشه به باد فراموشی سپرده شوند. همچنین عدم حفظ و حراست مستقیم از این تپه ها ، کاوشهای علمی و میدانی و تدوین یافته ها ، ایجاد مکانهای

حفظ و نگهداری آثار مکشوفه ، تحقیق علمی از سرگذشت بناها ، شناسایی موضوعات یافت شده به سایر جوامع ، ایجاد مراکز گردشگری به منظور معرفی مکانهای یاد شده و اصلاح باورها و نوع نگاه برخی از مسئولین به مقوله آثار تاریخی منطقه باستانی نرجه از جمله مواردی است که می طلبد تا دست اندر کاران بجد در احیای آن کوشا باشند و با عنایت ویژه ای به آن بنگرند.

اینجانب برای شروع و مقدمه این کار بزرگ به دلیل حس وطن دوستی و علاقه به تاریخ و سرگذشت پیشینیان و تشویق و ترغیب دوستان بر آن شدم تا نسبت به تحقیق و جمع آوری مطالب و تالیف این کتاب اقدام نمایم. با آنکه اولین بار است کتابی در خصوص نرجه به چاپ می رسد لذا شناسایی منابع و جمع آوری مطالب کار دشوار و زمان بری بود که الحمدلله با توفیق الهی به انجام رسید. در این کتاب سعی شده تصویر کلی از گذشته و حال نرجه مشتمل بر اطلاعات مورد نیاز پیرامون معرفی یک مکان برای مطالعه کننده نوشته شود .

منابع مورد استفاده به غیر از کتب و رساله ها و گزارش های مکتوب که به عنوان مرجع از آنها یاد شده است ، تحقیقات شفاهی از بزرگان و ریش سفیدان نرجه بود که کاملاً سعی گردید موضوعات مطرح شده از جهات مختلف بررسی تا صحت اظهارات ایشان محرز گردد و تا جایی که امکان داشت از زیاده گوئی یا بزرگ نمایی مطالب و اعمال سلیقه شخصی پرهیز شده است.

جا دارد در همین جا از تمام عزیزانی که بنده را در تالیف این کتاب یاری نموده اند کمال تشکر را داشته باشم .

- ۱- جناب آقای دکتر سعید گنجوی استاد دانشکده باستان شناسی دانشگاه اهر و مسئول محترم هیات کاوش تپه بزرگ نرجه
- ۲- جناب آقای عس الله ظاهری بشارت شهردار محترم نرجه
- ۳- سرکار خانم مینا پلنگی مدرس دانشگاه علامه قزوینی و علمی کاربردی
- ۴- جناب آقای حاج جهانگیر غلامی
- ۵- جناب آقای مهندس سید جعفر عبادی
- ۶- جناب آقای غلامرضا عنی نوری
- ۷- مدیر کل و کارشناسان محترم سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان قزوین

- ۸- جناب آقای منصور رحمانی ریاست محترم اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی شهرستان تاکستان
- ۹- جناب استاد منوچهر کریم نیا هنرمند بنام ایران
- ۱۰- پرسنل محترم شهرداری نرجه
- ۱۱- اعضای محترم شورای اسلامی نرجه
- ۱۲- جناب آقای مهندس ساسان طاهرخانی

و همچنین از کلیه عزیزانی که موفق به ذکر نام آنها نشدم تقدیر و تشکر می کنم. مطمئناً این اثر عاری از نقص بوده و اگر مطلبی یا موضوعی نوشته نشده و یا نام اشخاصی در کتاب ذکر نگردیده امید است در شمارگان بعدی انجام گیرد.

کامران محمد حسینی